

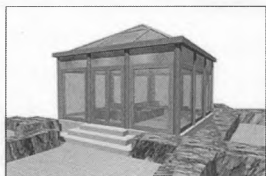
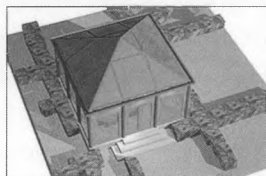
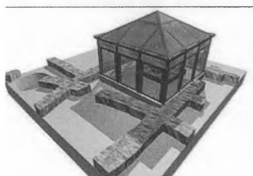
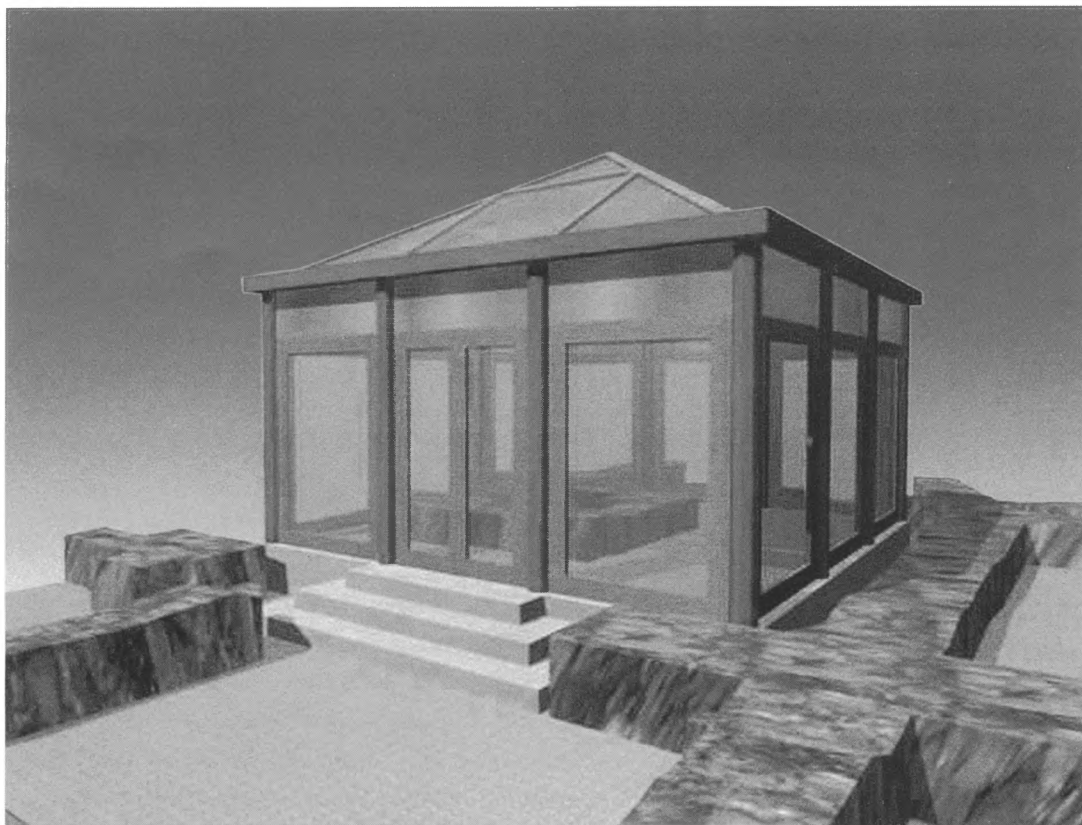
dicat picta...” - (... koja se naziva obojenom...) 1185. god. održao važni crkveni sinod. Sistematsko istraživanje nikad nije provedeno. Pedesetih godina su se tuda polagale vodovodne i kanalizacijske cijevi, pa je tom prilikom lokalitet djelomično istražen. Nađeni su ostaci zidova koji su bili definirani kao zidovi starokršćanskih dvojnih bazilika, nastalih na ranijem antičkom sklopu. Uz njih su bili nađeni i srednjovjekovni grobovi. Bazilike su bile ukrašene višebojnim mozaicima. Pokretni nalazi su bili prebačeni u Arheološki muzej, a ostaci zidova i mozaici zastrpani na terenu. Godine 1987. usprkos upozorenju o potrebi prethodnog arheološkog istraživanja na tom terenu, započela je izgradnja temelja za jednu višekatnicu. Prvi građevinski radovi su djelomično uništili kulturne slojeve, uključujući mozaike. Radovi su odmah zaustavljeni, pa se moglo pristupiti detaljnom arheološkom istraživanju terena. Otkriven je na prvi pogled komplicirani splet zidova, krstionica, grobovi uključujući i nekoliko sarkofaga, uz popratne sitne nalaze. Istraživači su sretno razriješili pitanje zidova. Popravili su tlocrte bazilika iz pedesetih godina i ustanovili točno koji su zidovi stariji od ranokršćanskih bazilika, dakle koji pripadaju ranijem rimskom razdoblju. Na temelju tih ostataka pretpostavili su na tome mjestu postojanje natkrivenoga kazališta – odeona. Tu vrlo privlačnu pretpostavku mogla bi potvrditi daljnja istraživanja ispod današnje Ulice Domovinskog rata. Vrijeme postojanja odeona istraživači vezuju uz pronalazak jednog novca cara Trajana na prijelazu 1. u 2. st. Podizanje kršćanskih bazilika nad ostacima antičke građevine (kazališta ili nekog drugog objekta) istraživači na temelju nalaza novca, i ostataka keramike pretpostavljaju u 5. st. Zapadno od sjeverne bazilike, a sjeverno od južne bazilike nađeni su ostaci krstionice. To je za sada prva starokršćanska krstionica u Splitu. Nađen je, dakle, krsni zdenac, u kojem su se osobe krstile uranjanjem u vodu. Zdenac je križnog tlocrta, obložen pločama egipatskog alabastera. Zapadno od krstionice su nađeni zidovi prostorija povezanih sa sjevernim dijelom južne bazilike, za koje istraživači pretpostavljaju da su mogle biti pomoćne prostorije u vezi s krstionicom. Starokršćanski centar je mogao biti uništen u 7. stoljeću, kad su Avari i opustošili Salonu. No, crkve su nastavile biti u funkciji u srednjem vijeku, o čemu pored ulomaka pleterne plastike svjedoči i prije spomenuta kronika Tome Arhidjakona. Nadalje, iz arhivskih podataka može se zaključiti da su crkve stradale za vrijeme turskih osvajanja potkraj 15. i početkom 16. st. Pored ostataka arhitekture istraživanja su iznijela na svjetlo velik broj ulomaka kamene plastike, natpisa, fresaka, keramike, novca i nakita, koji prate život na lokalitetu gotovo kroz 15 stoljeća njegova trajanja. Čitava priča o obojenim bazilikama ispričana je na izložbi na 24 velika pregledna, dobro dizajnirana panoa, ukrašena duhovitom i edukativnom marginom. Priča počinje

Pogled iz zraka na zdenac za krštenje

općim pregledom povijesti Splita, a završava vizijom budućnosti lokaliteta obojenih crkava. Na ostalim panoima pored teksta objašnjenja nalaze se fotografije, planovi, crteži i kompjutorske rekonstrukcije raznih graditeljskih faza na lokalitetu. Panoi služe i kao legende za pokretni materijal izložen u vitrinama. Na predzadnjem panou je prikazana konzervacija i restauracija lokaliteta. U malim vitrinama izložen je pokretni materijal – ulomci raznobojnih fresaka, ulomci raznobojnih mozaika, ulomci kamenog namještaja i natpisa, ulomci raznobojne mramorne oplata, uz jedan listić kapitela od šarenog mramora, nadalje nakit – metalni i stakleni, zatim ulomci staklenih posuda i novac. Posebna instalacija izlaže rekonstruirane antičke posude. Izložena je i jedna rimska nadgrobna stela, s grčkim natpisom, nađena u blizini lokaliteta prije stotinjak godina, a nalazi se u Arheološkome muzeju u Splitu. I na kraju, spomenimo i šest zapaljenih (lumina) dušica raspoređenih po izložbenoj dvorani, za duše pokojnika s ovog lokaliteta, koje izložbi daju diskretan ton transcendencije i neposredno odaju poštovanje prošlosti. Izložba je popraćena malim katalogom, a jedan veći je u pripremi. Posjetioci koji nemaju strpljenja čitati objašnjenja, mogu pogledati, trinaestominutni film Vesne Božanić Serdar koji vrlo dopadljivo, lagano i jednostavno iznosi priču o lokalitetu BP.

Izložbu je zamislila i ostvarila zanimljiva grupa splitskih arheologa “quae dicant conservatores” (dopustite mi da ih ovako opišem) iz Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Splitu Franka Oreba, najstarijeg aktivnog splitskog arheologa, te Tajme Rismondo i vanjske suradnice Miroslave Topić, uz suradnju Dubravke Čerine, Tomice Šeparovića, Ive Vojnovića i drugih, koji su predstavnici sadašnje mlade

*Projekt privremene zaštitne konstrukcije nad zdencem za krštenje
(autor I. Vojnović)*

generacije, na kojima struka ostaje. Ovom izložbom prenose poruku o potrebi sistematskog istraživanja cijelokupnog terena, te zaštititi i predstavljajući nadenoga u okviru budućih urbanističkih rješenja ove lokacije.

Summary:

Ad basilicas pictas

The exhibition Ad basilicas pictas came about as the result of exploring a site situated in the centre of Split, north of Diocletian's Palace, on the way to Solin in 1987. We knew about the existence of two churches (St Andrew's and St John's) at that spot from church documents from the 16th and 17th century, which describe them as "ecclesiae pictae", and the church of St Andrew as "...quae dicat picta..." (the one they call the painted one) was mentioned by Archdeacon Toma, the chronicler from Split (1200-1268) in his

work "Historia Salonitana", where he writes that an important church synod took place in that church.

During work on a water and sewer project, the remains of two walls were found, and they were defined as walls of ancient Christian double basilicas, built within a former complex from antiquity. The basilicas were decorated with multicoloured mosaics. The mosaics were destroyed when foundations were built for a house, and the construction work was stopped. The erection of Christian basilicas on the remains of an ancient odeon theatre is substantiated on the basis of coins and ceramic fragments found at the site.

A cross-shaped christening pool lined with plates of Egyptian alabaster was found. The whole story of coloured basilicas is told in the exhibition Ad basilicas pictas on 24 well-designed panels, decorated with a witty and educational margin with a summary of the history of Split, and ends with a vision of the future of the site of the painted churches.

The exhibition was conceived and put up by an interesting group of archaeologists from Split, from the Administration for the Protection of the Cultural Heritage in Split.